

שער טנת"א - פרק א'

ונבאר עתה עניינם¹, דע כי אין מציאות ציור קומת אדם² בעולם שלא יהיו בו כללות ד' בחינות אלו אשר כוללים כל האצילות וכל העולמות, ואלו הם, שם ע"ב כזה **יו"ד ה"י ו"ו ה"י**, ושם ס"ג כזה **יו"ד ה"י וא"ו ה"י**, ושם מ"ה כזה **יו"ד ה"א וא"ו ה"א**, ושם ב"ן כזה **יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה**.

והנה אלו ה-ד' הוי"ות הנחלקות בארבע מילויים האלו הם, בחינת טעמים שם ע"ב, ואולכות ד' א' ע"ג בחינת נקודות שם ס"ג, בחינת תגין שם מ"ה, בחינת אותיות שם ב"ן. וכל אחד מאלו הארבע הוי"ות כלול מכולם³, ויש בכל הוי"ה מהם בחינת טעמים נקודות תגין אותיות.

והנה הקרקפתא של זה האדם קדמון שהוא ראשו עד מקום בחינת האזנים שלו הוא נקרא בחינת שם ע"ב והוא בחינת סוד הטעמים שבו כנזכר עם היות שגם בחינה זו לבדה כלולה מטעמים נקודות תגין אותיות אלא שאין לנו רשות לדבר בזה.

והנה אעפ"י שאנו קוראים ומכנים⁴ כנויים אלו כגון אדם ראש אזנים עינים וכיוצא משאר הכנויים, הנה אינו רק לשכך את האזן לשיובו הדברים, ולכן אנו מכנים כנויים אלו במקום

¹ לשון פתיחה זו "ונבאר עתה עניינם" כאן מתאים, שהיא **סמוך ונראה** לעיל סוף פרק א' משער העיגולים באוצרות חיים **דווקא**, שמבאר מה שאמר בסוף הפרק **הקודם**. שדיבר על האור היוצא דרך הנקבים דא"ק אוזן חוטם פה וכו'.

אך פרק זה בעץ חיים אינו סמוך לפרק הא' כמו באוצרות, והוא נמצא אחרי כמה דרושים אחרים, בע"ח **א' דף כ' ע"ב**. שם פתיחה זו **אינה מובנת ואינה מתאימה**, לפי שאינה סמוכה למה שהזכיר הנקבים אוזן חוטם וכו', שכן אינו צמוד לפרק א' של אוצרות חיים שהוא הפרק מופיע שם בע"ח **א' דף י"ב ע"ג**. כאמור שכל אוצרות חיים מופיע בעץ חיים, ושם **ספר אוצרות חיים** הוא תחת כותרת מהדורא תניינא, או **מ"ת**. ראה שם בע"ח **א' דף כ' ע"ב**. **הגוב"י אות י"א** וכן **בדף י"ב ע"ד הגוב"י אות ג'** שמבאר זה, ועיין **בית לחם יהודה א' דף י' ע"ב**: ... וכלל זה יהיה בידך כי ברוב המקומות כל מהדורא הוא חוזר על מהדורא של מינו... ע"כ. **הרי** שבעץ חיים המשך דרוש שבדף **י"ב ע"ג** הוא הדרוש הנמצא בדף **כ' ע"ב** ואינם צמודים ולא ניכר המשך הביאור.

² **הנה** כאן מבאר שדבר זה מתחיל מאדם קדמון, אע"פ שכאן הוא **רק לשכך האוזן**. אך הוא **רומז** לפרצוף שלם מתוקן, וזה ענין שקראו **אדם**. ופירט מה האורות **הפנימיים** שבו, ומה האורות **היוצאים** ממנו דרך הנקבים. וכך יהיה בפועל בפרצופי **האצילות**.

³ ראה **אש"ל דף א' ע"ג אות ב'**: ... שכל אחד מעסמ"ב כלול מט"ז בחינות **מבו"ש דף י"ב ע"ג** וז"ל: הטעמים חוזרים ונחלקים לד' בחינות וכל בחינה מהם חוזרת להתחלק ל-ד' בחינות האלו עצמם וכן העניין בנקודות תגין אותיות... עכ"ל. הרי **ס"ד** הויות בעסמ"ב הכוללים ע"ש.

⁴ **הנה** אחר שביאר שיש בחינת עולמות היוצאים מהקרקפתא משם **ע"ב**, ואמר שאין לנו רשות לדבר בהם, מזה יש אולי הבנה שבאח"פ שמדבר בהם שם הדברים כפשטם ויש שם בחינות כאלו, **ח"ו - אין הדבר כך**. לכן מתחיל לבאר לנו **הקדמה**, שכל הכינויים שמדברים ומכנים כאן הוא **רק לשכך האזן**, ורק מהאצילות ולמטה יש **בחינות** אלו ובחינת פרצוף. אך צריך להבין שגם באצילות **אינם** בחינות שאנחנו מכירים בגשמיות, אך יש בחינות רוחניות **כאלה**. **ועוד** כל העולם הזה הוא **אביזרי לימוד**, ללמוד על עולמות העליונים, כמו שהבאנו לעיל בהקדמה מלשון התיקונים ופתיחת אליהו.

וראה עוד **שערי אורה** בתחילתו **דף ב' ע"א** מהדורת "החיים והשלום" וז"ל: **כלל גדול**: דע כי אמיתת עצם הבורא יתברך **איננה מושגת לזולתו** ואין בכל המוני מעלה יודע מקומו, כל שכן **עצם אמיתתו**. הלא תראה מלאכי מעלה מה הם אומרים: **ברוך כבוד י"י ממקומו** (יחזקאל ג, יב) **בכל מקום שהוא**. ואם עליונים כך, תחתונים על אחת כמה וכמה. אם כן כל אותם העניינים שאנו קוראים בתורה, כגון **יד ורגל, אוזן ועין**, ושאר כל כיוצא בהם, מה הוא?

דע והאמן כי כל אותם העניינים אף על פי שהם **מורים** ומעידים על גדולתו ואמיתתו, אין כל בריה יכולה לדעת ולהתבונן מהות אותו הדבר הנקרא **יד ורגל ואוזן** וכיוצא בהם. ואם אנו עשויים בצלם ודמות, **אל יעלה בדעתך**, כי עין בצורת עין **ממש**, או יד בצורת יד **ממש**, אבל הוא עניינים פנימיים ופנימיים לפנימיים באמיתת מציאות י"י יתברך, אשר מהם המקור והשפע יוצא לכל הנמצאים בגזירת השם

גבוה כזה, אמנם עיקר מקום כנויים אלו הם מעולם האצילות ולמטה שהוא מן א"א דאצילות ולמטה כי משם ואילך יש בחינת פרצוף, אבל ממנו ולמעלה אין בחינת פרצוף כלל, רק לשכך האזן אנו מכנים אליו כנויים אלו, והנה מבחינת האזניים ולמטה נתחיל לבאר בקיצור נמרץ: **דע כי** מן האזנים ולמטה מתחיל שם ס"ג שבו⁵, וכבר נתבאר כי גם הוא כלול מטעמים נקודות תגין אותיות. ודע כי לעולם הטעמים והנקודות נחלקים לשלושה חלוקות, כי יש בחינת טעמים ונקודות⁶ למעלה, על גבי האות. וכן יש למטה מן האות, וכן באמצע האות.

והנה אור הפנימי שבתוך זה האדם קדמון יצא לחוץ דרך כל הנקבים הנוכרים למעלה, והנה ההבל היוצא מן הראש דרך נקבי השערות שלו כבר אמרנו לעיל שאין אנו רשאים כלל להתעסק בו, ולכן נתחיל לדבר מן ההבל היוצא מבחינת האזנים שהוא בחינת שם ס"ג, ונאמר כי הנה דרך נקבי האזנים שבו יוצא אור מפנימיות האדם קדמון הזה, **ופשוט** הוא כי בצאתו לחוץ הוא מתעבה קצת, ונמצא כי אור שנשאר בפנימיות אדם קדמון הוא יותר גדול מזה האור היוצא ממנו לחוץ, אבל ודאי הוא שזה האור היוצא הוא יותר גדול מבחינת הכלים והגוף של אדם קדמון הזה וזה **פשוט**⁷.

והנה כאשר יצא האור דרך נקבי האזנים ימנית ושמאלית נתפשטו האורות האלו מבחוץ ממקום האזנים עד מקום שבולת הזקן ונמשכו בהתפשטות מכנגד התפשטות דרך שער הזקן

יתברך. אבל **אין מהות יד כמהות יד**, ולא תבניתם שווה, כמו שאמר "ואל מי תדמינוי ואשוה" (ישעיה מ' כ"ה).

ודע והבן שאין בינו ובינינו דמיון מצד העצם והתבנית, אלא כוונת צורות האברים שבנו שהם עשויים **בדמיון סימנים**, עניינים סתומים עליונים **שאינן הדעת יכולה לדעתם** אלא כדמיון זכרון: כמו **שכותב 'ראובן בן יעקב'**. שהרי אין אלו האותיות ואין זו הצורה עצמה של ראובן בן יעקב צורתו ותבניתו ומהותו, **אלא זיכרון**, שזה ראובן בן יעקב הכתוב הוא סימן כנגד אותו עצם ותבנית הידוע הנקרא ראובן בן יעקב. **ולפי ש-ה' יתברך רצה לזכותנו**, ברא בגוף האדם כמה אברים נסתרים ונגלים בדמיון סימן למעשה מרכבה **ואילו יזכה אדם לטהר אבר מאבריו, יהיה אותו אבר כדמיון כיסא לאותו דבר עליון הפנימי הנקרא בשם זה, אם עין עין, אם יד יד, וכן לכל השאר...** עכ"ל. ראה בתחילת השל"ה בית נאמן דף ח' ע"ג-ע"ד. ראה גם **כרם שלמה** א' עמ' ל"ז אות ח'.

הנה מסכת שבת דף י"ד ע"ב וכן **עירובין דף כ"א ע"ב**: ... אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שתיקן **שלמה עירובין ונטילת ידים** יצתה בת קול ואמרה (משלי כ"ג ט"ו) "בְּנֵי אִם תִּחְכְּמוּ לִפְנֵי יְשׁוּעָה לִפְנֵי גֵם אֲנִי" (משלי כ"ז י"א) "תִּחְכְּמוּ בְּנֵי יְשׁוּעָה לִפְנֵי יְשׁוּעָה חֲרָפֵי דְבָרֵי... אמר עולא אמר רבי אליעזר בתחילה היתה תורה דומה לכפיפה **שאינן לה אזנים** עד שבא שלמה **ועשה לה אזנים**... ע"כ ע"ש רש"י, וצריך להבין מה הכוונה. והוא היות שתיקן נטילת ידיים ועירובין, שכן בלי זה הייתה התורה כביכול ככפיפה שאין לה אזניים שאפשר לתפוס הכלי **אם יש לו אזניים** (ידידות) שאפשר להרים אותו וכן לתורה אם אפשר ליטול ידיים וללמוד ואפשר לעשות עירוב תחומין אפשר ללכת ללמוד תורה שכן נתפסת התורה שאפשר ללמוד וגם כאן שמהאזן ומטה אפשר **לדבר לשכך** האזן שהדברים נתפסים קצת.

⁵ הכוונה ס"ג שבא"ק. ובו **עסמ"ב**, ושם **ע"ב** זה שבס"ג דא"ק הוא בחינת **הטעמים** של הס"ג, והנה יש טעמים **מעל** האות, זה האור היוצא דרך **האזן** ומגיע עד שבולת הזקן, ויש טעמים **באמצע** האות, וזה האור היוצא דרך **הפה**, ומגיע עד הטיבור. וכל זה הם בחינת **עולמות אין סוף**. ששם רמוז וכלול כל מה שיש בשאר עולמות **אבי"ע**. והנה לזכור את האורות האלו ועד היכן מאירים נתנו סימן והוא: **אח"ף שח"ט**. און עד שיבולת, חוטם עד חזה, פה עד טיבור.

⁶ **כאן** יבאר רק את **הטעמים** שיש בהם ג' סוגים, ובשער הנקודים שם יבאר שיש גם **בנקודים** ג' סוגי ניקודים, וכאן הזכיר אותם רק דרך אגב.

⁷ זה באמת **פשוט** ולא מובן למה האריך, ואמר **פשוט** תחילה וסוף. אך נלע"ד לבאר שהרי יש אור **הפנימי**, פנימיות האור. ואור היוצא, לכאורה הוא בחינת **מקיף** בחוץ, וכידוע מקיף גדול מפנימי בכל מקום לכן מבאר **כאן שאינו כן** אלא הוא **אור היוצא** וקטן מהפנימי שכן יצא **ממנו**, אע"פ שיוצא גם בחינת **אור מקיף** מאוזן ימין, גם הוא נקרא **אור היוצא** וקטן מפנימיות האור שנשאר **בפנים**, והכלים. וזה הסדר ממעלה למטה. כך נלע"ד.

הצומח בלחיים⁸ בצדדי הפנים וכנגדו ולולות דף א' ע"ז נמשך התפשטות האור הזה עד שמגיע למטה בשבולת הזקן, ושם נתחברו יחד⁹ האורות היוצאים מן שני נקבי האזנים, אמנם לא נתחברו חבור גמור אבל נשאר ביניהם חלל מועט.

ודע כי האור הזה איננו דבוק ונוגע בפנים עצמן, אבל **חופף** וסוכך עליהם ולא נתפשט האור הזה לא לאחורי הפנים ולא בכל הפנים רק בצדדי הפנים בלבד כנזכר.

ובזה תבין הקדמה¹⁰ א', והוא כי בבחינת הראש אין אנו מזכירין לעולם בחינת פנים ואחור, לפי שבמקום שאין שם נקבים וחלונות אז יוצא האור כולו שוה מכל הצדדים ומאיר בשוה, אמנם כשמתחיל בחינת הנקבים כגון מן האזנים ולמטה אז יש שם בחינת פנים ואחור, כי המצח נקרא פנים והעורף נקרא אחור לפי שכל הנקבים נמשכים האורות לחוץ דרך הפנים, ומה שאין בו נקבים נקרא בחינת אחור, אבל עם כל זה מן הארת האור הזה מתפשט ומאיר כל סביבות האדם הזה, אבל עיקר האור הזה איננו רק מה שכנגד האזן כנגד דרך הפנים עד שבולת הזקן.

⁸ צריך להבין כאן יש סוגיא עמוקה ביאר אותה האש"ל שם **אות ג'**. וזה בקיצור. הנה יש ב' ספקות שנתעוררו בין המפרשים: א' האם יש כאן ב' בחינות היינו שערות הזקן **לחוד** ואורות אח"פ **לחוד** או שהם בחינה אחת, ב' אם נאמר שהם ב' בחינות האם מקום היציאה הוא מאותו מקום או מ-ב' מקומות שונים.

והכריע הרב האש"ל שהם ב' בחינות ולכל אחד מהם שורש אחר ואורות הדיקנא עליונים מאורות אח"פ.

ומה שכתב בשער השבירה ריש פרק ו' ע"ח א' דף מ"ה ע"ב שכתב וז"ל: **והם נכללות במזלא דדיקנא דא"א והבן זה מאד עכ"ל. ורוצה לומר** כי כמו שדיקנא דא"א דאצילות ואו"א הם ב' בחינות, רק שאו"א הם נכללים בדיקנא דא"א הכי נמי כאן שהאח"ף שהם בחינת בינה דא"ק נכללים בשערי דיקנא דא"א דא"ק. עכ"ל ע"ש באורך. ע"ש.

הרי שכמו שבאצילות או"א שנכללים במזלא והם ב' בחינות נפרדות, כך אורות אח"פ ושערי דיקנא דא"ק, הם ב' בחינות נפרדות רק שהם באותו מקום.

ועוד ששערות הדיקנא צומחין בפנים, ואורות אוזן חופפים על הזקן. הרי שהם ב' בחינות. ועוד מוכיח שיוצאים מב' מקומות, שערי דיקנא יוצאים ממוחא סתימאה. חכמה דא"א. ולא מע"ב דס"ג פנימיות אח"ף. ע"ש באורך. וראה בית לחם יהודה א' דף ע"ה ע"ה על ע"ח הנ"ל.

ועוד יש עניין אחר לבאר, והוא שבחינת שערות הזקן שהם מותרי מוחא, אם כן ישנם רק במקום שיש בירורים, שבמחשבה איתבריר כולא, ואחר הביור מהמותרות נעשה דיקנא וזה שייך רק במקום שהייתה בחינת בירורים, אמנם כאן בא"ק לא שייך כלל בירורים ושערות דיקנא, אך כאמור לעיל הכל הוא רק לשכך את האוזן שנבין השתלשלות האורות ואין שום בחינות שם.

⁹ הרי בהמשך הוא אומר לא נתחברו, ומה שנתחברו יחד שאמר כאן, הוא לפי ערכם, וגם לפי ערך המקום שיצאו משם שהוא נקבי האזנים רחוק הרבה. זה יצא מאזן ימין וזה מאזן שמאל. אם כן נתחברו שאמר כאן כמו התקרבו להתחבר אך לא נתחברו.

וגם כאן לא שייך שיתחברו ממש ויעשו על ידי זה בחינת כלים, מפני שעל ידי הכלים משיגים אותם, והיות שאין כלל מציאות ששיגו מהם כלום ולכן לא נתחברו. ורק בעקודים נראה שם התחלת הוית שורש הכלים בדקות וזכות מאד, מפני שכל מה שיש בהמשך העולמות מהטבור ולמטה צריך להיות מושרש בעולמות אין סוף.

¹⁰ הנה הרב בכתביו שתל כמה הקדמות שהם מפתחות ללימוד שאין לסתור אותם, ואם יבוא אדם לחדש דבר בקבלה, הרי אם חידוש זה סותר הקדמה אחת או חלק ממנה, הרי שלא חידש כלום. וכאן בהקדמה זו מלמד אותנו היכן מתחילה הגדרת פנים ומה הגדרת אחור. אחר שלמדנו שבכניסת אור האין סוף בחלל דרך הקו, אז התחיל עניין מעלה ומטה, וכאן ממשיך הקדמה והוא שהקו עד האוזן אין בו בחינת פנים ואחור, ומאורות האזן התחיל עניין פנים ואחור, שבמקום הנקבים הוא הפנים. וכן כאן התחיל בחינת ימין ושמאל כמו שממשיך לבאר.

והנה בזה האור יש בחינת י' ספירות שלימות¹¹ באופן זה, כי מאזן ימין נמשכות י' ספירות מבחינת אור מקיף, ומאזן שמאל נמשכות י' ספירות מבחינת אור פנימי, וב' בחינות אלו הם י' ספירות שלמות. והנה און בגימ' נ"ח שהוא שם ס"ג חסר ה' אחרונה¹², כי משם מתחיל שם ס"ג כנזכר, וענין זה יתבאר בע"ה.

והנה אלו האורות הם בחינת הטעמים של שם ס"ג העליונים, אותם אשר הם למעלה על האותיות כנ"ל. והנה עדיין באלו האורות לא נתגלה בהם בחינת כלי כלל.

גם דע כי י' ספירות אלו יצאו מקושרות בתכלית ההתקשרות ולא ניכר בהם רק שכולם הם בחינת אות ה', כי אות ה' זו כשתתחבר עם און הוא כמנין ס"ג. ומציאות ה' זו היא בחינת ה-י' ספירות אלו שנכללים ב-ה' ושרשם הם ה' פרצופים א"א או"א זו"ן, ועדיין לא ניכר בהם בחינת י' ספירות רק היותם בחינת ה' פרצופים האלו לבד, ואפילו אלו החמשה לא היו ניכרות ונפרדות זו מזו אלא כולם היו קשורות באות אחת שהיא ה' כי ציור ה' היא צורת ד"ו ומספרם עשר להורות על היותם עשרה נכללים בה' כנז"ל, ועדיין כולם נקרא אות ה' לבד¹³.

ואלו הי"ס באו אור פנימי מרוחק מהמקיף שלו הרחק גדול¹⁴, והטעם הוא לפי שאם היו יותר קרובים לא היו יכולים ואזניות דף ב' ע"א לקבלו כלל. ולהיות כי באו אור הפנימי ואור המקיף מרוחקים זה מזה הרחק גדול כי אלו יצאו מאזן שמאלית ואלו מאזן ימנית והסיבה היא כי אם היו מקורבים יותר לא היו יכולים התחתונים לקבל האורות האלו כלל, ומזה נמשך עניין אחר והוא כי עניין הויית הכלים¹⁵ הוא על ידי הכאת ובטישת ב' אורות אלו מקיף ופנימי יחד

¹¹ י' ספירות שלמות הם י' ספירות דאור מקיף וי' ספירות דאור פנימי, הרי עשרים אך הם עשר ספירות שלמות בלבד.

¹² חסרון ה' אחרונה אינו חסרון כפשוטו, אלא שבשם ס"ג כזה יו"ד ה"י וא"ו ה"י. במקום י' אחרונה נשאר ה' ויהיה שם ס"ג חסר ה' אחרונה כזה יו"ד ה"י וא"ו ה"ה, הרי כך הוא גימ' און ועוד ה' שיצאה לחוץ, הרי ס"ג. להורות שאורות האון יצאו משם ס"ג.

ראה בסידור עניין המרכבה סידור ב' דף ה' ע"ב. רואים און ימין און שמאל, ושם כלי אל הוי"ה גימ' נ"ז ע"ה, הרי און. ואור הוא עניין הוי"ה מלאה גימ' נ"ח ו-ה' שיצא הרי ס"ג.

¹³ הנה מה שיצא מהאון הוא רק אות ה' והיא רומזת על י' ספירות, וכן ה' פרצופים אך היא רק אות ה'. וכנ"ל שאין כאן שמות ואותיות ח"ו והכל רק לשכך האון.

¹⁴ הכוונה כאן ש-י' ספירות אור מקיף יצאו מאזן ימין ו-י' ספירות אור פנימי יצאו מאזן שמאל, והרי הם מרוחקים מאד, וגם לא נתחברו יחד בשבולת הזקן ולכן כאמור לא נעשו כאן כלים שהם נעשים מבטישת שני אורות שאינם שוים ואין עניין שיהיו כלים שאין מציאות לקבל ולהשיג אורות אלו על ידי הנאצלים כלל. ואם ישאל השואל הרי אמרנו שיש כלים בא"ק, כבר ביאר הרב שמפנימיות הא"ק אין שום מציאות לקבל האור או לדבר עליו ועל כן הוא מדבר רק באור היוצא דרך הנקבים און חוטם פה עינים ולכן אמר שהם בתוך הא"ק וכאילו בתוך כלים, אך אינם כלים. וכאן אע"פ שהוא אור יוצא אינו מתלבש בכלי. כמו שנבאר שהכלי הוא בחינת גילוי והשגת התחתונים ואין כאן שום השגה. והכל אורות. וכאמור הכל רק לשבר או לשכך את האון.

¹⁵ בהמשך בשער העקודים שהם אורות הפה, יתבאר שבטישת והכאת אורות כשאינם שוים במהותם גורם להויית הכלים, כגון אור פנימי עם אור מקיף, או אור ישר עם אור חוזר, ובחינת בטישת והכאת האורות היא בחינת זיווג. וזה אחד מהגורמים להויית הכלים, ועוד נבאר בעקודים שיש שבעה שלבים, באורות העקודים עד שנעשה שורשי הכלים, בעולמות אין סוף, בעקודים. ראה לקמן.

ולעיל בשער א' כתב וז"ל: והנה ע"י צמצום הזה הנזכר כאשר נעשה האדם הנזכר היה בו בחינת עצמות וכלים, כי צמצום האור גרם עשיית והויית הכלים, ע"כ. וכאן מבאר אופן אחר והוא הכאת ובטישת שני אורות שאינם שווים אור מקיף עם אור פנימי או אור ישר עם אור חוזר וכ"ו וזה יגרום להויית הכלים, אך כאן תהיה תוצאה אחרת והוא ניצוצות לכלים הרי אע"פ שיש שבעה שלבים בעשיית הכלים אלו השנים הם העיקריים: א' על ידי הצמצום נעשה עיקר הכלי והתעבותו ממש. ב' על ידי בטישת והכאת האורות נגמר הכלי ונכנסים בו ניצוצות בחינת תגין כמו שנבאר לקמן בעזרת האל.

זה בזה ומבין שניהם נולד הויית הכלים, ולפי שכאן באו מרוחקים כנזכר ולא עוד אלא שאפילו בסיום התפשטותם בשיבולת הזקן לא נתחברו יחד לגמרי כנ"ל לכן נשארו אורות בלתי כלים כלל וכש"ל.

לי למזכרת:

תחילה הקדים להרחיק ההגשמה שכל הכינויים הנם רק לשכך האוֹזן
 מהאוֹזן מתחילים לדבר
 עֲמֹת א"ק זה ד' הויות: ע"ב-טעמים, ס"ג-נקודות, מ"ה-תגין, ז"ן-אותיות
 נכללים חלו באלו
 טעמים דס"ג-עליונים אמלעים ותחתונים
 מטעמים עליונים של הס"ג י"ס או"מ מאוזן ימין וי"ס או"פ מאוזן השמאל
 והם אות ה' אשר יחד עם און גימ' ס"ג להורות שמשם ילאו
 נמשכים עד שיבולת הזקן ולא נתחברו יחד ומאירים גם כל סביבות א"ק
 ממקום זה ניכר היות פנים ואחור וגם ימין ושמאל.